

DISSERTATIO
INAUGURALIS
MEDICO-CHIRURGICA,
DE
ANEURYSMATE
QUAM
ADNEXIS THESIBUS MEDICO-PRACTICIS
ADNUENTE INCLYTA
FACULTATE MEDICA
IN
ANTIQUISSIMA AC CELEBERRIMA
UNIVERSITATE VINDOBONENSI, UT SUPREMUM DOCTORATUS GRADUM, SUMMOSQUE IN MEDICINA HONORES, AC PRIVILEGIA RITE, AC LEGITIME CONSEQUERETUR.
PUBLICÆ OMNIUM DISQUISITIONI
SUBJICIT

THADDÆUS STRIBEL,
STYRUS MARBURGENSIS
A. A. L. L. ET PHILOSOPHIÆ DOCTOR

DISPUTABITUR
IN UNIVERSITATIS PALATIO.
DIE *MENSIS Aprilis ANNI MDCCLXXXIII.*

VIENNÆ,
TYPIS A BAUMEISTERIANIS.

PRÆNOBILI

GENEROSO AC INTEGERRIMO

DOMINO DOMINO

LEOPOLDO JOSEPHO

SEMBLER

CÆSAREO REGIO

URBIS VINDOBONENSIS

ACTORUM PUBLICORUM

CONSIGNATORI

FAUTORI, AC PATRONO OPTIMO

ÆTERNA MEMORIA VENERANDO

IN

PERPETUUM GRATI ANIMI

MONUMENTUM.

PRÆNOBILIS
AC
GENEROSE DOMINE!

Illucescit tandem exspectata diu, exoptataque illa dies, qua, quod dudum, imo pectore reconditum volveram, opere ipso exequendi mihi datur potestas. Et sane nemini, præter TE, majori jure primos hosce meos in Medicina labores, atque conatus obferre valeo. Tanta enim est TUA in me benevolentia, tantusque beneficiorum, quibus me cumulasti, & adhucdum in hunc usque diem me cumulas, numerus, ut sincerus, me iisdem vivis adumbrandis coloribus non esse, palam contester. Majora enim essent, longeque plura laudum TUARUM encomia, quam, ut ab exiguo adeo, qualem me sentio, encomiaste pro dignitate deprædicarentur; &, etiamsi valerem, vetaret

TUA omnibus nota modeſtia, præterquam, quod jure verear, ne calamus meus laudes TUAS obſcuret magis, quam extollat. Patere igitur, Vir integerrime! ut haſce pagellas NOMINI TUO ſacras faciam, easque ſerena fronte reſpice, favoribusque TUIS ulterioribus beare non dedigneris.

NOMINIS TUI

Ad cineres uſque cultorem
Thaddæum Stribel.

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.

En! ſiſto tibi B. L. diſſertationem inauguralem de *Aneuryſmate.* Materiem, a nemine medicinæ candidatorum, quantum ſcio, hucdum pertractatam, in qua tamen multi Cl. Viri dudum ante me deſudarunt, ex quorum ſcriptis materiem, ordinemque ſelegi, excerpſi, conſcripſi. Quid enim novi, de quo non centies ſcriptum, reſcriptumque ſit, initians tractet medicus? Notum enim perſpectumque mihi eſt; *quam ſit mihi curta ſuppellex;* Et: *quid ferre recuſent, quid valeant humeri;* præterquam, quod, *non omnis fert omnia tellus.*

Si tamen inde quandam Medicinæ præcipue Tyrones hauſerint utilitatem, erit, cur mihi, me ſcopum adtigiſſe meum, ſummopere gratuler. Has igitur paginas in uſum, fructumque tuum converte, & vale.

DE

DE ANEURYSMATE.

Aneuryſma tumor eſt, plus, minusve pulſans, corde, vel arteriis in aliquo ſui loco dilatatis, vel eorundem ſoluta continuitate natus. Definitio.

Lancis. l. de aneur. prop. 4. in generali aneuryſmatis definitione tumoris mentionem non facit, niſi, ubi ſpecies illius diſtinguit, ac ſi tumor non eſſet de eſſentia aneuryſmatis. Et prop. 5. clarius adhuc definit: *Non omne aneuryſma ſub tumorum genere deprehendi, cum ea, quæ compreſſis arteriis fiunt, ſub genus hæmorrhagiarum cadant.* Sed ſic non aliter eſt, ac ſi nulla arteriæ dilatatio ſub hoc ge-

 nere

nere poneretur. Verum neque tunc aneurysmatis nomen meretur, nisi tumor, in cellulosam effuso sanguine, adfuerit. Hinc in propatulo est: quare *simplex arteriæ vulnus, quia id sine tumore esse potest, definitionem aneurysmatis alterare non debeat, cum tale vulnus simplex nullo modo aneurysma dicendum sit*, ut advertit idem Lanc. l. 2. prop. 7. ubi, notandum esse monet: *sectionem arteriæ, per quam sanguis libere, & extra corpus fluit, non esse verum aneurysma, cum hoc malum reducatur ad genus vulnerum, & hæmorrhagiarum. Nihilominus tamen, quia ex hujusmodi incisione frequentissime tumor oritur, qui aneurysma dicitur, non immerito &c.* V. Lanc. l. & prop. paulo antea c.

Divisio prima.

Solet autem communiter aneurysma dividi in verum, & spurium.

Verum.

Verum aneurysma dilatationem arteriæ dicit, & est tumor durus, pulsans, ut plurimum cuti concolor, major, vel minor, qui, pressus, retrocedit, &, pressione remittente, denuo redit.

Spurium.

Aneurysma spurium est, quod vulnus completum arteriae subponit, & est tumor amplus, ut plurimum late sese diffun-

fundens, obscure pulsans, rubro, purpureo, vel livido colore defoedatam cutim exhibens, qui, pressus, non retrocedit, sed strepitum, & murmur edit, a sanguine, ex arteria læsa in cellulosam effuso, natum. Hæc distinctio aneurysmatum consueta fuit chirurgis.

Apud Hippocratem quidem aneurysmatis nulla fit mentio. Divisio V. V.

Galenus vero, &, post illum, alii plures illius meminerunt. Hinc utramque illius speciem jam cognoverunt quidem veteres, sed nomine proprio singulas non distinxerunt. Sic Gal. l. de tum. scribit: *Ore in arteria facto, affectio aneurysma vocatur.* *Fit autem*, continuat ille, *vulnerata ea, cum ad cicatricem devenerit, quæ ei adjacet, cute. Manet vero arteriæ vulnus, ea, neque conglutinata, nec ad cicatricem perducta, neque a carne obstructa. Cujus affectio cognoscitur, dum pulsus, quem arteria fecit, fit. Sed etiam, cum premitur, delitescit omnis tumor, recurrente in arteriam substantia, quæ eum efficit. Vulnerata aneurysmatica arteria ejaculatur sanguinem ita, ut vix contineri possit.* Atque, ubi, quam ob rationem fiat, dixisset, prosequitur: *redditur multo latius, majusque* Galeni.

aneu-

aneuryſma, ni quis grumus ingenitus ex aneuryſmate ſiderationem faciat. Porro de cur. rat. per ſangu. miſſ. c. 21. ſic loquitur: *Verum propter difficilem arteriæ in fluxu compreſſionem arterias medici incidere nequeunt, quippe, cum, ſi quis, in ſecanda forte vena, arteriam vulneret, ægre ſtatim ſanguinis eruptio compeſcitur; at, ubi res optime cedit, ad cicatricem aneuryſma reductum, diviſum, tamen aneuryſma exſiſtit.*

Ex his Galeni locis videtur quidem, cum tantum aneuryſma ſpurium, quod vulnerata, & diſſciſſa arteria eveniat, cognoviſſe; tamen, ſi ſigna, quibus cognoſcatur aneuryſma, & tumor aneuryſmaticus, ſpectentur, nempe: *eum pulſare, preſſum, retrocedere, & evaneſcere, & vulneratum, ſanguinem fundere,* & iterum: *tumorem aneuryſmaticum interdum latius diffundi, dum nempe grumus in aneuryſmate ingenitus eſt,* evidens fit: eum utrumque, & verum, & ſpurium aneuryſma vidiſſe, licet naturam eorum non adeo explanaverit, & utrumque inter ſe non diſtinxerit.

In Finit. Med. Gal. adſcriptis melius hæc adhuc dilucidantur: *Aneuryſma*, ait, *id eſt, dilatatio, venoſi vaſculi relaxatio eſt,*

aut

aut ſpirituoſæ materiæ diſperſio ſub cute. Notandum autem hic eſt: Vaſa, ſanguinem vehentia, venoſa dicta fuiſſe vel maxime; ut igitur, ubi de vaſe venoſo hic loquitur Gal. vas arterioſum intelligi debeat.

Paul. Æginetta, *aneuryſma unum cum apertura vaſculorum arterioſorum, aliud vero ruptione fieri*, ſcribit. Et patet ex ſymptomatibus, & curandi ratione: prius, noſtrum ſpurium, poſterius noſtrum verum fuiſſe. **Paul. Ægin.**

Ipſe Goræus in definit. Med. confuſam quidem dat aneuryſmatis definitionem; aſt in ejus deſcriptione ſat clare duas ſpecies diſtinguit: quarum una: *digitis cedentem, rotundum*, altera: *duriorem, & tantum cum ſtrepitu, cedentem, & prolixum apparentem tumorem exhibet.* **Goræi.**

Aëtius longe clarius de aneuryſmate loquitur: *vaſorum dilatationem*, ait: *græci ἀνεύρυσμα vocant; Notæ illius ſunt: tumor, parvus, vel magnus, concolor cuti, citra dolorem, adtactu mollem, ſpongioſam laxitatem præſefert, & ita ad digitorum preſſionem cedit, ut propemodum evaneſcere videatur. Verum, amotis digitis, citiſſime revertitur. Quod in vero aneuryſmate, & in reliquis,* **Aëtii.**

liquis, quæ ſine vulnere fiunt, præcipue videre datur; Verum, continuat ille, *ubi arteriæ vulnus præceſſit, &, deorſum coaleſcente cute, vaſorum dilatatio acceſſit, tumor non ſimiliter mollis.*

Ex quibus locis patet: V. V. duas aneuryſmatis ſpecies, non nomine quidem, ſed ſymptomatibus diverſas, diſtinxiſſe. Quapropter mirari oportet, Freünd. In Hiſt. Med. unam aneuryſmatis ſpeciem ex V. V. ſcriptis expunxiſſe, quarum tamen utraque ſatis inde intelligitur.

Diviſio R. R. Lanciſ. qui pulchrum certe de aneur. nobis tractatum reliquit, non communi ſenſu in diviſione aneuryſmatis procedit, quod monere oportet, ne legendo A. A. quibus methodus illa præ aliis præplacet, Lanciſii. confuſionem incurramus. Ille, Lanc. nempe: non ex diverſitate ſymptomatum, ſed ex diverſitate rationis, & cauſæ, a qua aneuryſma producatur, illud in *legitimum*, & *ſpurium* diviſit.

Legitimum. *Legitimum aneuryſma* illud dicit: quod fit, *dum arteria, a quacunque cauſa, ita debilitata eſt, ut ordinarium ſanguinis moti impetum ferre non poſſit, quin, vel dilatetur, vel rumpatur plane.*

Spu-

Spurium autem appellat, *quod non pendet a debilitate arteriæ præexſiſtente in illa, ſed ab impetu ſanguinis, ultra naturalem auƈto, quo naturalis arteriæ reſiſtentia ita vincitur, ut, vel dilatationem, vel rupturam experiatur.* Spurium.

Diviſio hæec notari meretur, quia quælibet harum ſpecierum verum, & ſpurium includit, communiter diƈtum, pro ratione nempe intenſitatis cauſæ, in arteria ipſa, vel in motu ſanguinis poſitæ, dilatantis ſolum, vel plane rumpentis arteriam.

Verum enim vero cum in ordine ad diagnoſin, prognoſin, & curationem plurimum interſit, aneuryſma aſpeƈtu externo potius, quam per cauſas, quæ nos ſæpe latent, diſtinguere, ideo hanc Lanc. diviſionem aneuryſmatis, utpote hac ex cauſa aliis longe inferiorem, ſequi non oportet.

Alia aneuryſmatis diviſio eſt in *externum*, & *internum*. Diviſio 2da.

Externum eſt, quod in parte corporis externa: internum, quod in interna obtinet. Externum. Internum.

Eſtque

Subdivisio Interni, in cordis & arteriæ.

Eſtque internum iterum vel aneuryſma *cordis*, vel aneuryſma *arteriæ.* Quippe: dum partes eſſentiales cordis, vel partes, ad illud pertinentes, dilatantur, etiam aneuryſma dixerunt.

Apud V. V. diviſio aneuryſmatis in internum, & externum non obvenit; interim etiam aneuryſma illud ipſis notum fuiſſe non videtur, donec ſæculo 16. Veſal. primus tumorem, parietes thoracis elevantem, & pulſantem pro dilatatione arteriæ habuerit, negantibus id Medicis, donec cadaveris apertura id docuiſſet.

Verum argumentis iſta omnia demonſtravit Morgagni in l. de ſed. & cauſ. morb. per Anat. deteg. epiſt. 17. cujus rei rationem dat, *quod in animalibus, quæ antiquis temporibus ad anatomen ut plurimum adhibita fuere, aneuryſmata interna non adeo ſint frequentia;* quod inde dependere autumat Albertinus comm. Acad. Bonon. tom. 1. *quod animalia animi affectibus non ita ac homines violenter moveantur*, unde quidem non infrequens aneuryſmatum internorum in hominibus origo eſt. Plura id confirmantia exempla habentur apud Dionyſ. & Harv. Apud hunc quidem ab indignatione ſuppreſſa auriculæ dextræ, &

& cordis aneuryſmata orta fuiſſe leguntur. Nec mirum, ſi, quid animi affectus in homine poſſint, recogitetur.

An autem illa, quæ communiter viget, aneuryſmatis in verum, & ſpurium diviſio ad dandam de aneuryſmate vero, & ſpurio diſtinctam ideam ſufficit? Póſtquam variis hanc in rem obſervatis ars ditior facta eſt, omnino manca eſſe videtur. Habemus enim primo: caſus, in quibus arteria in toto ſuo ambitu præternaturaliter dilatata fuit; habemus alios caſus, in quibus tantum in uno ſuæ circumferentiæ loco in tumorem protuberabat, & ipſa arteriæ ſubſtantia ſaccum aneuryſmaticum formabat. Frequentiſſimi hi ſunt.

Sed, præter plures alios, Heiſter. in definit. anat. etiam aneuryſmatis meminit duplicis ſpeciei. In utraque ſpecie præternaturalis arteriæ dilatatio obvenit. Diviſio Heiſteri.

Aſt, ſunt ſecundo alii caſus, in quibus, diviſis omnibus arteriæ membranis, arteria, perfecto hians vulnere, ſanguinem in vicinam celluloſam effundit, unde tumor naſcitur lividus, prolixus, non adeo ſe reprimi patiens, vix pulſans.

Monroi. Verum tertio proponit Cl. Monroo in Act. Edimb. t. 2. num. 16. aliam aneurysmatis speciem, quæ non fit præternaturaliter dilatata arteria, sed, illa, perfecto vulnere divisa, nec tamen cum tumore prolixo, a sanguine in cellulosam effuso, sed cum tumore pulsante, retrocedente, dum premitur, omnibusque aneurysmatis veri symptomatibus. Sequenti autem modo id fieri credit Cl. Monroo, *quando*, inquit, *vulnus arteriæ parvum est, & sanguis per vulnus, integre fere clausum, exire non potest, coagulatur proximus vulneri, per quod effluit, quo coagulo sanguis ulterius impeditur, ne in cellulosam se effundat, quod coagulum brevi in lamellatam mutatur membranam, quam ex sanguine conquassato nasci, ostendi. Quodsi*, continuat, *membranosus hic concretus sanguis, inclusus, e vulnere effluere impeditus fuerit, affectus in hoc casu similis erit rotundo cystico tumori, qui, commotus, per vicinas arterias, vel per sanguinem, foramen apertum urgentem, arteriam iterato motu pulsantem exhibebit, donec, vel ob magnitudinem tumoris, vel ob sanguinis concreti quantitatem minuatur, qui demum tumor, dummodo non magna sanguinis copia adfuerit, pressus, retrocedit, sanguine fluido adhuc, per arteriæ foramen intrante.* Contineture

netur

netur in hac ſpecie ſanguis in ſacco quodam, ſed non arterioſo; arteria enim non dilatata eſt, ſed diſciſſa.

Analogam hujus rationem dat Kunter. in Act. Med. Lond. t. 1. num. 26. celeberr. hic medicus ſpeciem aneuryſmatis ſpurii conſtituit, quod omnibus notis vero eſſet ſimile, & nonniſi diligenti ſectione, & nota cauſa ab eo diſtinguendum, in hoc tamen ab illo diverſum, quod ſaccus, in quo ſanguis continetur, non ſit arterioſus, ſed factus ex celluloſa, arterias circumdante, quæ per ſanguinem, ex vulnerata arteria effluentem, compreſſa, facile in ſimilem firmam membranam concreſcit, coagulo per ſanguinem cellulis illis inducto.' Similia aneuryſmata utique veris adnumerari non poſſunt, quia arteria dilatata non eſt, ſed perfecto vulnere diviſa. Sed neque ſpuriis etiam adnumerari poſſunt, quia ſymptomata alia illa concomitantur, quam quidem ſpuria comitari ſolent.

Quapropter, ut ordinatam aneuryſmatum diviſionem habeamus, ſequentem rationem potius inire præplacet: Itaque aneuryſma, quale definivimus: eſſe tumorem, plus, minusve pulſantem, arteria, Noſtra tertia verior diviſio.

aut corde dilatato, aut ejusdem ſoluta continuitate, natum, communiter diſtinguitur in aneuryſma *cordis*, & *arteriarum.*

Diviſio aneuryſmatis arteriarum.

Aneuryſma vero arteriarum diſtinguitur: I. *In aneuryſma cylindroides arteriæ.* II. *In aneuryſma cyſticum arterioſum.* III. *In aneuriſma cyſticum ſpurium.* IV. *In aneuryſma ecchymoticum.* V. *In aneuryſma venoſum.*

Aneuryſma cordis.

Aneuriſma cordis dicitur præternaturalis ventriculi unius, vel amborum, aut auricularum cordis dilatatio. Plurima etſi hujusmodi aneuryſmatum proſtent exempla; frequentiſſime tamen in ventriculo cordis dextro obſervantur, cum is ſiniſtro debilior ſit, & facilius dilatabilis. Frequentiſſime etiam in auriculis, & ſinubus obſervatur, ut ex ſectionibus cadaverum conſtare prop. 25. affirmat Lanc. Cujus ratio in laxiori, & minus reſiſtente dictarum partium ſtructura poſita eſt.

Sedes.

Ratio.

Cylindroides arteriæ.

Aneuryſma cylindroides arteriæ dicitur, quando arteria in tota ſua circumferentia præternaturaliter dilatata eſt. Aneuryſma hoc in externis arteriis raro obſervatur, aſt in internis, quibus major libertas eſt, ut in aorta, in carotidibus, frequentius obſervatur. Quinque talia exempla

empla l. antea c. adducit Kunter. unicum in arteria poplitea refert Cl. de Haen. Rat. Med. tom. 5.

Aneuryſma cyſticum arterioſum. Aneuryſma tale des Sauvages aptiſſime inter tumores cyſticos reponit, quia ponit: ſanguinem hærere in facto quodam membranaceo ſacco, ex arteria dilatata nato. Quod ſi ſaccus aneuryſmaticus ex dilatata in aliquo ſui latere arteria conſtet, & formet aueuryſma, cyſticum arterioſum id dicendum erit. Similium aneuryſmatum tum interne, tum externe natorum exempla plura habentur. Huic ſpeciei optime quadrat aneuryſmatum a des Sauvages data definitio, nempe, quod ſit: *Cyſtis, cruore plena, ab arteriæ alterutra tunica dilatata.* Cyſticum. Sedes.

Aneuryſma cyſticum ſpurium dicendum eſt illud, quod conſtituitur ſacco membranaceo, ſanguinem coërcente, qui tamen ſaccus non a dilatata arteria formatus eſt, ſed eſt ſpurius, vel ex ſanguine, de arteria, quæ vulnerata ſupponitur, effluente, natus, vel ex celluloſa, arteriam circumdante, formatus. In utroque caſu ſaccus eſt adventitius. Hæ tres aneuryſmatum ſpecies iisdem ſignis ſe ma- Cyſticum ſpurium.

 uife-

nifeſtant, nempe: tumore pulſante, cuti concolore, qui preſſione retrocedit, &, remittente preſſione, redit.

Ecchymoticum.

Aneuryſma ecchymoticum dicetur ille tumor, qui, vulnerata arteria, ſanguine in celluloſam vicinam effluente, naſcitur; non concolor cuti, non rotundus, ſed lividus, latius diffuſus, non pulſans, niſi magnum arteriæ vulnus fuerit, unde ſanguis effluit, preſſione non retrocedit, ſed, latius ſeſe expandens, ſtrepitum edit. Species hæc aneuryſmatis ab ecchymoſi non aliter diſtinguitur, quam, quod ibi ſanguis e vena, aut fractis parvis arteriis, hic vero ex arteria profluat, & majori quidem, ut jam monitum fuit. Non inepte cæterum, ad diſtinctionem ab aliis aneuryſmatum ſpeciebus, aneuryſma hoc aneuryſma ecchymoticum dicitur.

Cauſa proxima.

Ex hucusque dictis omnino intelligitur, cauſam proximam omnium aneuryſmatum conſiſtere in præternaturali arteriæ dilatatione, vel tali arteriæ vulnere, ut ſanguis quidem inde effluat, non tamen per integumenta erumpat, prius vulnere nullo exſiſtente, vel arteria nimis parva obſtructa.

Qua-

Quapropter in numerum causarum remotarum recensendæ veniunt omnes illæ, quæ arteriæ præternaturalem dilatationem faciunt, quæque continuitatem laterum canalis ita solvunt, ut sanguis inde effluere possit, nec tamen per vulnus in cute factum, vel, vulnere nullo præsente, extra corpus fluere. Causæ remotæ.

Eædem omnino causæ utramque possunt arteriæ conditionem inducere, pro ratione nempe intensitatis, qua agunt. Sic ex. gr. vulnus unam, alteramve arteriæ tunicam lædat; potest causare arteriæ dilatationem; sed vulnus idem, si in arteriæ cavum usque penetret, facit aneurysma ecchymoticum, vulgo spurium. Quod, cum ita sit, licet omnium aneurysmatum causas simul percurrere.

Causæ itaque aneurysmatis remotæ aliæ sunt, quæ ipsam arteriam immediate ita disponunt, ut impetum sanguinis ferre non possit, quin rumpatur, vel saltem dilatetur. Aliæ vero sunt, quæ sanguinis motu, præternaturaliter in parte aucto, arteriam in præternaturalem dilatationem cogunt, vel rumpunt. Duarum classium.

Cl. 1ma. Ad primam caufarum claffem pertinet *vulnus*, *punctura*, vel *fectio*, arteriæ inflicta, quibus vel omnes arteriæ tunicæ dividuntur, vel una, alterave tantum illarum. Frequenter tales cafus poft venæ fectiones eveniunt, dum, pertufa vena, cufpide lanceolæ fubjecta arteria vel læditur, vel plane pertunditur.

Alia caufa eft *contufio*. Notum enim eft, contufione, lacerata continuitate partis, contufam arteriam debilitari poffe, ut, ita foluta, dilatationem admittat, Nati a contufione aneuryfmatis exemplum recenfet Lancif. prop. 22. Homo quadragenarius arcæ ligneæ ictu in fterno fufcepto poft leviffimam tufficulam cum fanguineis fputis de dolore profundo conqueritur, quem pulfatio fubito ibi loci excepit. Sectum cadaver exhibuit faccum aneuryfmaticum, mali punici magnitudine, in antica, & dextra flexuræ aortæ parte protuberantem. *Diftractio* alia caufa eft. Partem in diftractione debilitari debere, fequitur, fi confideremus, elongatas fibras a fe mutuo removeri, ex quarum propinquiori contactu robur dependet. Verum diftractarum fibrarum aliquæ etiam rumpi poffunt, aliis vicinis integris manentibus, unde partes debilitantur.

Malum

Malum hoc describit Hypp. *ruptionis*, Gal. vero *vulsionis* nomine: *Dicitur ruptio fibrarum, dum fibræ musculares vi amplias distrahuntur, & separantur in carnibus, aut venis, a làboribus, a casibus, &, si quis onus magnum tollat, & a cursu, & a lucta.* Exemplum aneurysmatis a distractione nati ex Act. Acad. Paris. l'hist. de l'acad. des scienc. l'an. 1700. pag. 50. refert Ill. V. Swiet. in comm. ad aph. 176. Boerh. Alia causa est *erosio.* Humores nostros acrimoniam posse contrahere talem, ut non tantum molles partes, sed ipsa etiam dura ossa rodant, in propatulo est; quot concipi possunt rodentes in corpore vivó acrimoniæ, tot sunt ex hoc capite aneurysmatum causæ adsignandæ. Aneurysmatis in dextra carotide in matrona hysterica, & scorbutica; in subclavia sinistra in venditore pecorum, & cytharædo, hominibus venereis exempla adfert Lancis. prop. 31. & 33.

Alia causa est *inflammatio*, & *suppuratio.* Conquestus est Monroo in Act. Edimb. *parum de inflammatione majorum vasorum cogitari, in quibus tamen, ad oculum injectionibus demonstrari, constat, & inflammationem, & omnes inflammationis exitas locum hàbere posse.* Quodsi igitur inflam-

matio, in arteriæ majoris lateribus orta, in subpurationem transierit, consumpta tella cellulosa arteria debilitata, impetui sanguinis ferendo impar, vel debilitari, vel rumpi plane poterit. Sponte nata aneurysmata sæpe tali causæ adscribenda erunt. Hujus causæ observationem nobis dedit Ill. ac Magnif. Archiater L. B. de Störk Anno Med. 2. cad. 14. *Arteria aorta*, inquit, *ex sui principio, ad pollicis latitudinem, subpuratione adfecta fuit.*

Alia causa est, *congenita, & hæreditaria ad aneurysma vasorum constitutio, & dispositio.* Sicuti multarum partium vitia congenita esse possunt, ita etiam aneurysmatica arteriæ, in aliqua sui parte debilitatæ, diathesis congenita esse potest, qua fit, ut sensim sanguinis impulsui cedens arteria in saccum aneurysmaticum dilatetur.

Non tantum congenitum, sed & hæreditarium tale vitium esse posse, exemplo ostendit Lancis. prop. 74. *Istius*, inquit Lancis. *istius hæreditariæ dispositionis exemplum præbuit nobilissima quædam familia, in qua quatuor se se excipientes generationes, proavum, avum, patrem, & filium pessimo hoc mali genere*, Aneurysmate nempe, *vexatos fuisse, nobis innotuit. Qui satis ces-*

cesserunt, aneurysma cordis palam ostenderunt incredibilie; qui vero adhuc in vivis est ex tertia generatione, talibus symptomatibus affligitur, quæ merito latentis mali suspicionem injiciunt.

Alia causa aneurysmatis cystici est, *nimium aneurysmatis augmentum*, Nimia enim distractione saccus aneurysmaticus disrumpi potest, unde sanguis effunditur, in cellulosam effluit, & fit aneurysma spurium, quod ecchymoticum appellavimus·

Porro *paralysim arteriæ*, advertente Lancis. causis aneurysmatis adnumerant. Verum, cum non tam facile concipi possit, quasdam tantum musculi cavi, qualis arteria est, fibras paralyticas fieri, quæ ad causandum aneurysma requireretur credit cum illo Cl. Monroo, raro, si unquam, aneurysma ab hac causa ortum fuisse. Hæc sunt vitia, quæ, arteriam debilitando, aneurysmatum causæ reperta sunt; Quæ vero, impetu, præternaturaliter aucto in parte, arteriam in præternaturalem dilatationem, aut in ruptionem cogunt, sunt sequentes.

Clamor, vociferatio, vomitus, nixus, saltatio, animi affectus vehementes. Quate- Cl. 2da.

tenus his omnibus de caufis fanguinis motus ultra naturalem vi angetur, fortius ad arteriæ latera agitur, & aliquem locum, qui naturali minus refiftit, aut magis fanguinis moti impetui exponitur, in faccum aneurysmaticum diftendere poteft. Inde fit, ut plerumque aneurysmata, ab hac caufa orta, arteriam aortam in curvatura fua teneant; cum directus fit fanguinis, a corde acti, in eam impetus, qui in aliis arteriis lateralibus tantum latera ferit; &, ut etiam frequenter in arteriis fubclaviis eveniant, quia illæ, aliis arteriis liberiores, vicinis partibus non adeo fuftentantur.

Porro alia, hunc fpectans, caufa eft: *mercurii nimius ufus.* Omnium fere Medicorum confenfu aneurysma facili negotio ex mercurii abufu proficifcitur. Ita Goræus, Ballonius, aliique, adpofitis exemplis indubiam rei fidem nobis certam fecerunt. Ratio eventus in mercurii pondere effe videtur, quo inprægnati humores noftri majori momento motus in arteriarum latera irruunt, magisque, & violentius ea afficiunt. Accedit, & magnam attentionem meretur, omnia folvi in hominibus labe venerea infectis, quibus plerumque mercurialia adhibentur. Paric-

rietes, acri erosos, & debilitata esse vasa, ipsasque arterias adjacentibus partibus quandoque errosis, sustentaculis privari, minus resistere, unde fit, ut majori momento motus irruentem sanguinem minus ferant, quin præternaturaliter inde jam dilatentur, vel rumpantur penitus.

Alia causa est, *arteria in aliqua sui parte ossea.* Arteria, in aliqua sui parte ossea facta, & rigida, actionem cordis utique experiri non potest, quia ad cedendum inepta est; unde fit, ut impetus sanguinis, qui cæterum toti arteriæ dilatandæ impendebatur, nunc fortius agat in partem illam arteriæ, quæ est proxima obstaculo, quod in arteria ossea, & rigida objicitur cordi, unde violentius dilatatur, &, victa sensim illius naturali resistentia, in aneurysmaticam magnitudinem cogitur. Lancis. de hac causa altum tenuit silentium. Scarpius in Tract. de operat. chirurg. primus illius causæ meminisse videtur. Confirmavit hoc Mekel in Hist. Acad. Scient. Berol. Heürmann in chirurgia sua duplicem adfert casum. In viro invenit aortam supra diaphragma triplo, vel quadruplo majorem, infra diaphragma solito multo minorem. In fœmina infra diaphragma per longum tractum osseam,

su-

ſupra diaphragma quidem aneurysmatice dilatatam. Arcum aortæ petfecte oſſeum, craſſum, & in tranſitu anguſtatum, ut nec parvus digitus admitti potuerit, refert Ill. ac Magnif. Archiater L. B. de Störk Anno Med. 2. cad. 13. ſed ſimul inventus eſt ventriculus cordis ſiniſter in magnum ſaccum membranaceum extenſus.

Alia hujus claſſis cauſa eſt: *trunci, & ramorum, e trunco ortorum lumina ſolito minora.* Cel. Littre in Act. Paris. Anni 1712. hiſtoriam refert aneurysmaticæ arteriæ, ad duos, & dimidium digitos diametro auctæ; cujus cauſa fuiſſe videtur luminum arteriæ axillaris dextræ, & ſubclaviæ ſiniſtræ parvitas. Eadem ratione, uti ſuperius oſtendi, reſiſtentia hic ſanguini ponitur, unde impetu majori truncum arteriæ ingreditur, hinc præternaturaliter dilatat.

Alia rurſus cauſa eſt, *arteriarum compreſſio, obturatio, aut ſpasmodica conſtrictio, in quodam illarum loco accidens.* Aneurysmatum, ab his cauſis natorum, exempla recenſet Lanciſ. prop. 38, & 46. ubi, poſtquam, *hypochondriacis aneurysmata a fibrarum arteriarum, ſpasmodice contractarum, conſtrictione fieri*, oſtendiſſet, ſub-

jun-

jungit: *Plura adhuc ex convulſione orta aneurysmata videmus in delicatulis nutricibus, quæ, dum ſupra vires lac infantibus præbere ſtudent, pulſationis ſenſatione in arteria mammaria interna cum dolore correptæ fuerunt, quæ, ni lactare deſiiſſent, in talia aneurysmata perductæ, fatis cedere debuiſſent. Viſcera abdominalia infarcta.* Dum viſcera abdominalia ſanguine craſſo infarciuntur, ſanguini promovendo reſiſtentia ponitur; ponitur reſiſtentia cordi propellenti, quare fortius in arterias propinquiores agit, violentius illas dilatat, ut non raro aneurysmaticæ fiant. Hypochondriacis cum materie quandoque ab hac cauſa aneurysmata fiunt; & advertit Lanciſ. illa frequentiſſime hypochondriacis in arteria cæliaca accidere.

Vaſorum nimia plenitudo. Plenitudinem vaſorum cordis actioni reſiſtere, ex phyſiologicis notum eſt. Verum illa plenitudo in ſtatu naturali mojor eſſe non debet, quam, quæ in arteria, vi cordis dilatata, novo ex corde expulſo ſanguine, locari poſſit. Dum plenitudo major eſt, ponitur cordi tale obſtaculum, ut non poſſit evacuare contentum in ſuis cavis ſanguinem, ſed palpitet inani conatu, novo adveniente per venas ſanguine magis

gis irritatum; unde fibræ cordis, ſanguinis adfluentis vi, & copia magis dilatantur, & cor aneurysmatice expanditur.

Ingluvies, quæ plenitudinem vitioſam generare ſolet, adeo frequens aneurysmatum cauſa eſt, ut Lanciſ. prop. 41. *omnium Medicorum, & Chirurgorum obſervatis exploratum eſſe*, affirmet: *ex centum aneurysmatibus, ſponte, ſeu abſque ullo cauſæ externæ concurſu, obvenientibus, plus dimidia parte in guloſis, & bibacibus evenire.*

Præter has cauſas cor aneurysmata ſibi adhuc propria habet, quæ in ipſius cordis vitio conſiſtunt. Quantum cor per cauſas illas, quæ ſanguini ejiciendo obicem ponunt, affici debeat, ex hucuſque dictis patet; ſed cor, ſubſtantia ſua, ſuppuratione, poſt inflammationem pro parte conſumpta, debilitari ita poteſt, ut naturaliter conſtitutis arteriarum reſiſtentiis devincendis ſufficere non poſſit. Cor autem ſuppurari poſſe, &, ſuppuratione conſumpta ſubſtantia, facile debilius reddi, nova obſervatione oſtendit Ill. ac. Magnif. Archiater L. B. de Störk Anno Med. 2. cad. 14. Idem fieri videtur in animi affectibus triſtibus, in quibus cordis actio adeo dejecta eſt, ut expellendo

c.

e cavis ſuis ſanguini impar ſit, unde ſanguis, in ejus cavis adcumulatus, anxietates magnas cauſat, quas frequenter præternaturalis cordis dilatatio ſequitur.

Valvulas, duritiem prope oſſeam nactas, non inmerito Lanc. prop. 43 inter cauſas aneurysmatum cordis refert. Recenſet hiſtoriam Canonici, in quo una ex valvulis aortæ oſſea, duæ cartilagineæ videbantur, ventriculo dextro, ſinu, & auricula illius lateris dilatatis, ſiniſtro ventriculo naturaliter conſtituto. Mirabatur Lanc. ventriculum ſiniſtrum, in cujus oſtio tamen malum hæſit, male affectum non fuiſſe. Verum robur illius dilatationi ejus obſtitiſſe videtur, cum, adeo validum fuiſſe, notet Lanc. ideoque malum potius ventriculo dextro, qui per ſe debilior eſt, communicatum fuiſſe. Cum enim ventriculus ſiniſter, ob valvulas aortæ obſtantes, ſe evacuare non potuerit, quia præternaturaliter conſtitutæ erant, neque ſanguinem promovere, utique ſanguini, e ventriculo dextro per pulmones in cor ſiniſtrum transfundendo, obſtaculum natum eſt, & difficultas, unde demum cor dextrum, ſanguine libere ſe evacuare non potens, eo plane modo affectum fuit, ac ſi cauſa morbi in eo ipſo locata fuiſſet.

Polypi certe non infimam vim habent in aneurysmate cordis producendo. In iis, qui sæpe animo linquuntur, polypi nascuntur, ideoque sæpe aneurysma cordis; vel polypus, orificio ventriculorum coarctato, sanguini expellendo obstaculum objicit, vel in ipso ventriculo hærens, cor in palpitationem irritat. Utroque modo cordis ventriculus debilitatur, quo facto facile ipsius dilatatio præternaturalis accidit.

De hæreditaria ad aneurysmata cordis dispositione etiam mentionem injicit Lanc. cujus exempla superius, ubi de congenito, & hæreditario vitio locuti sumus, jam relata sunt.

Signa. Recensitis sic causis, quæ eneurysma producere possunt, videnda sunt signa, quibus aneurysma præsens cognoscatur, & distinguatur. Definitum est aneurysma in genere, quod sit: tumor, plus, minus pulsans, corde, vel arteriis aliquo sui loco dilatatis, vel eorum soluta continuitate, natus. Unde patet: primo, tumorem pulsare, inprimis in illis locis, ubi arterias magnas decurrere, docet Anatome, dum & magnus cordis pulsus suspicionem diversam, aneurysmatis jam pridem in-

injecit. Quia vero multa ſunt, quæ aneurysmatis præſentis diagnoſin difficilem reddunt, idcirco diligenter enarranda ſunt omnia ſigna, quæ aneurysma prodere poſſint, ut illius ſuſpicio habeatur, & de illius præſentia in dato caſu rite judicari poſſit.

Atque primo dicendum eſt, quibus ſignis internum aneurysma cognoſcatur. Interni.

Internum aneurysma vel in corde eſt, vel in magnis arteriis evenit.

Cordis aneurysma autem, ut jam ſuperius monitum eſt, frequentius in ventriculo dextro, quam ſiniſtro invenitur; ſæpius in auriculis & ſinubus, cujus ratio ex debilitate harum partium dependet, & ex eo, quod plures cauſæ ſanguinis per pulmones tranſitum impediant, & ſanguis in corde dextro remoram patiatur, hinc coagulum obveniat, inde dilatationis eorum ratio obſcura non eſt. Aneurysmata vero, quæ interne accidunt in arteriis, ubique locorum, etiam in magnis arteriis obvenire poſſunt. Frequentius tamen in aortæ arcu obſervantur, quod is impetum ſanguinis a corde projecti plurimum experiatur, unde etiam Cordis.

interna arteriarum aneurysmata ſæpiſſime in thorace locari, contingit.

Sunt autem primaria aneurysmatum internorum ſigna: *Pulſus inſolito auctus ad motum muſcularem, aut in animi affecti-bus, & omnibus illis cauſis, quæ ſanguinis motum ad cor accelerant.*

Ubi morbus in pectore hæret, *pul-ſatio* ibidem ſentitur. Ex hujusmodi cau-ſis violentioribus *ſuffocationis metus* immi-net, & reſpiratio difficilis malum præſens auget, *pulſus intermittens* fit, & *animi de-liquium* accedit. Porro docuit obſervatio: quod illi, quibus aneurysma intus *in pectore* incluſum hæret, dum *incurvato antrorſum pectore ſedent, melius habeant.* Interdum *ex prægreſſis intellectis* cauſa erui poteſt, quæ aneurysmati producendo apta fuit. Quamobrem omnia inquirendo ſunt.

Animadvertendum autem eſt diligen-ter: Iſta ſigna, etſi, ſat manifeſta eſſe, videantur; tamen interdum aneurysmatis interni diagnoſin ſat obſcuram relinquere; ſæpe ita; ut non infimæ famæ Medicos ſæpius in errorem induxerint.

Duæ

Duæ autem potiſſimum ſunt rationes; quarum una eſt: quod aneurysmata a cauſis ſat abſconditis, ut audivimus, oriri poſſint; altera ratio eſt: quod, ſymptomata, quæ aneurysmata interna comitari ſolent, aliis etiam morbis communia eſſe, inventum ſit.

Pulſationem quippe *inſolitam*, citra aneurysmatis præſentiam in externis tumoribus quandoque adfuiſſe, deinde dicetur, &, *eandem* in internis obſervatam fuiſſe, citra aneurysma præſens, obſervata docent.

Præter alia plura exempla, duo recenſet Cl. de Haen in rat. med. tom. 4. unum, ubi a materia atrabiliaria, & aliud, ubi a ſpirituum inordinato motu *ſpectabilis arteriarum vicinarnm pulſatio, cum omnibus ſymptomatibus interne latentis aneurysmatis, aderat.*

Pulſus inordinatus, intermittens, animi deliquia, æque quidem ab aliis cauſis evenire poſſunt, imo & illud ſignum, nempe: *Levamen inclinato antrorſum pectore*, cum aliis affectionibus, ab aneurysmate alienis, conjunctum fuiſſe, docet idem Cl. Vir.

Duo exempla refert Morg. in epist. anat. 18.

Animadvertendum est secundo: non omnia ista signa semper simul adesse, ubi aneurysma adest, neque semper aneurysma adesse, ubi hæc signa adsunt.

Hinc omnino clarum est, Morg. non abs re meminisse: *non ad quædam tantum, sed ad pleraque attendi debere signa, quia, uti non semper omnia adsunt, ita, si quædam tantum spectentur, sæpe numero decipimur, & diagnosis secura non est.*

Major tamen haberi poterit ejus certitudo, si *præsentibus enumeratis signis, causas*, unde fieri possint, *internas, prægressas fuisse*, constet. Alia res est, si aneurysma, interne natum, externe se manifestet; quod quidem interdum accidit.

In Act. Paris. Anni 1733. habetur tale exemplum aneurysmatis interni subclaviæ in ortu suo ex aorta, quod, in anteriori colli parte extrorsum tumens, tumorem exhibuit rotundum.

In iisdem Act. aliud habetur exemplum aneurysmatis, quod, tumore, in duobus lo-

locis intercoſtalibus præſente, protuberavit.

Atque hæc de aneurysmatibus internis.

Aneurysmatis arteriæ cylindroidis ſigna ſunt: *Pulſatio præternaturalis*, & *arteriæ per longiorem ſui tractum diameter aucta.* Sed, aneurysma hoc raro in externis obvenire, monitum eſt; quapropter obſcura eſt illius diagnoſis, & ſæpe tantum per conjecturas adquirenda. Externi cylindroidis.

Aneurysma cyſticum arterioſum, vel & cyſticum ſpurimum, ſi in exterioribus hæreat, his ſignis cognoſcitur, & ab aliis tumoribus diſtinguitur, nempe: *tumore, in loco, quo magna arteria decurrit, ſito; pulſu cum aliis arteriis ſynchrono; tumore preſſioni cedente*, ſubterfugiente in arteriam e ſacco aneurysmatico ſanguine; *dum preſſio remittit, idem magnitudine iterum redit tumor; color tumoris reliquæ cuti concolor non eſt;* preſſione enim tumor aneurysmaticus evaneſcit, aſt, hac ablata, rediens, per diſtractionem adtenuata cute, colorem rubrum induit. Cyſtici arterioſi, & ſpurii.

Multum certe intereſt, aneurysmaticum tumorem cognoſcere, illumque ab aliis diſtinguere. Triſtia exempla hominum inſciorum, & temerariorum rara non ſunt, qui, dum fluctuantis quid in tumore invenirent, abſceſſum eſſe, credentes, maturarunt, & aperuerunt, unde cum ſanguine ſimul vita de corpore effluxit.

Narrat hanc in rem Cl. de Haen hiſtoriam juvenis in Academia Leidenſi ſtudioſi, qui, ex contuſione, tumore aneurysmatico affectus erat, &, ſpreto Cel. Boërh. conſilio, qui aperturam tumoris prohibuit, illo, per ignorantem chirurgum aperto, ſpiritum cum ſanguine effudit. Plures tales proſtant hiſtoriæ. Notabilis habetur apud Lanciſ. prop. 21.

Aſt, obponet fors quispiam: non magnam in cognoſcendo aneurysmatico tumore, ſi is ſenſibus pateat, eſſe difficultatem, cum illius ſigna evicta ſint, & a vera ejus diagnoſi aberrare vix poſſibile ſit vel parum tantum adtento.

Verum difficultas maxima in eo eſt, quod inveniantur aneurysmata, vere cyſtica, quæ *non cedunt preſſioni*, quæ *non pulſant*, quæ tamen evidentia illa ſigna

ſunt,

ſunt, quibus aneuryſma ſe ab aliis tumoribus diſtinguit.

Cauſa hujus in eo conſiſtit: quod, etſi arteria, in ſaccum diſtenta, naturali tenuior fiat, tamen ſæpiſſime craſſitie ita augeatur, ut ſanguini adpulſo non amplius cedat, non dilatetur, non pulſet. Sanguis, in aneurysmatico ſacco arterioſo ſtagnans, conquaſſatur, cordis ictibus, & arteriæ contractionibus in lamellas abit, quæ, arteriæ parieti adplicatæ, ſaccum inſigniter craſſitie augere viſæ ſunt. Imo interdum inter ejusmodi lamellas congrumatus includitur ſanguis, quo aneurysma adhuc notabilius increſcit. Nec hoc ſolum, etiam cartilagineam, imo oſſeam duritiem ſaccus aneurysmaticus induiſſe viſus eſt; quo facto, ratio profecto clara eſt, ſaccum aneurysmaticum nec pulſare, nec, preſſum, retrocedere potuiſſe.

Porro pulſus non percipi potuit in aneurysmate, quia, dum in magnum volumen increvit, impetus a corde pulſi ſanguinis non adeo valide agere poteſt in ſaccum aneurysmaticum magnum, ut ille ſingulis cordis ictibus elevetur.

Ex his etiam rationibus ſatis cætero-quin peritos in diagnoſi aneuryſmatis ex-hibenda erraſſe, &, pro medela, mortem adtuliſſe, obſervata docuerunt.

De aneuryſmatici ſacci craſſitie ultro adhuc loquendo, vidit Morg. in aneu-ryſmate, quod tibicen geſſerat, ſaccum craſſum, qui in lamellas, non ſecus, ac cepæ, reſolvi poterat. Vidit Ruyſch. in ingenti aneuryſmate, quod in pectore, ſponte natum, geſſerat homo, innmerabi-les pene tunicas, craſſas, carnoſas, ſat tenaces, ſibi invicem adcumbentes, ſan-guine inter has tunicas deliteſcente; ex-terna tamen tunica, quæ arteriæ dilata-tæ membrana erat, ſtraminis tantum craſ-ſitiem habuit, omnis reliqua moles a po-lypoſis concretionibus pendebat.

Verum, mirari non oportet, debili-tatas arteriæ membranas ſanguinis adflu-entis impetu facile rumpi effuſo cum vita ſanguine, niſi variis concretionibus fir-marentur.

River. cent. 4. obſ. 34. ubi hiſtoriam aneuryſmatis recenſet, ſimulque monet: *tumorem illius admodum tenſum, & cartila-gineum evaſiſſe*, advertit: *duritiem eam per-*

inde

inde elucescere, quod dilatatio arteriæ, sine ruptione diu durans, eam tensionem, & duritiem efficiat.

Quæ cum ita sint, tumores, ad arterias siti, diligenter examinandi sunt; si suspicionem aneurysmatis injiciant, in causam, ortus rationem, & omnia, quæ prægressa sunt, indagandum, ne, cum ægri detrimento, & nostro opprobrio in aperturam tumoris consentiamus, quæ effuso inde rivatim sanguine, adeo certo mortem infert.

Secundo adhuc hanc in rem monendum est: quod, quemadmodum non omnis tumor pulsans aneurysma est, ita etiam non omnis tumor non pulsans aneurysma non sit.

Illust. & Magnif. Archiater L. B. de Störck in anno Med. 2. Cad. 19. recenset historiam fœminæ, quæ, post acutissimum in capitis parte dextra dolorem, non sine molestia pulsatione ibidem afficiebatur; post anni spatium os temporole dextrum tuberculum elasticum, pulsans exhibuit, quod continuo magis auctum, ut quatuor mensium spatio ovi gallinacei magnitudinem adquireret; pulsus in eo

cum

cum illo aliarum arteriarum ſynchrone continuabat. Pro aneuryſmate habitum fuerat. Sed ſectum cadaver nil minus, quam aneuryſma exhibuit, ſed tumorem variegatum concreto ſanguine, quaſi atheromatoſo, & quadam veluti carnoſitate conſtantem.

Quæritur jam, unde illa tumoris pulſatio? Nullum, in tota capitis plaga, cui tumor inſedit, cranium inventum eſt, etenim omne os in membranam redactum erat. Hinc mirum non eſt, pulſu, quo cerebrum omni cordis ictu elevatur, tumorem, illi impoſitum, ſimiliter elevatum fuiſſe, & mentitum eſſe pulſum.

In actis Med. Lond. antea laudatus Kunt. l. c. ſimilem animadverſionem facit occaſione tumorum illorum, qui in anteriori colli parte ſæpius obſervantur, & pulſu, a vicina arteria mutuato, præſente, incautis aneuryſma fingunt.

Quapropter in aneuryſmatico tumore determinando non ſoli *pulſationi* fidendum eſt, ſed ſimul examinandum, num, *preſſus*, *tumor retrocedet*, &, *preſſione ablata*, *revertatur*.

In

In examine aneurysmatis cavendum est, ne subito comprimatur, sed successive, leniter; subito namque compresso tumore, sanguis, in sacco aneurysmatico contentus, cor versus in arteriam retropressus, cordis motum suffocare potest, unde anxietates, animi deliquia, subita mors, suffocato penitus, obruto sanguine, corde, accidere potest. Imo fieri potest, ut sanguis, in aneurysmatico sacco coagulatus hærens, rudiori pressione in canalem arteriosum reprimatur; unde intensius primo ponitur cordi obstaculum, quo motus illius post maximas anxietates suffocatur.

Item observandum est, ne compressum aneurysma subito relaxetur. Pressione nempe subito ablata, sanguis, in vacuum saccum illabens, cordi subtrahitur, animi deliquia accedunt; qua propter aneurysmata eadem, qua comprimuntur, lenitate remitti debent; atque hoc est, quod secundo monendum fuit, hæcque diagnosin aneurysmatis cystici, quod communiter verum dicitur, spectant, de qua sub eodem capite dictum est, ubi de aneurysmate cystico arterioso vero, & spurio locutus fui; quia, nisi ex prægressis sciatur: arteriam *omnino non*, aut *non integre*

tegre pertuſam fuiſſe, non facile internoſci, & diſtingui poterit.

Ecchymotici externi.

Signa autem, quibus aneuryſma ecchymoticum, communiter ſpurium dictum, cognoſcatur, ſunt: *tumor latius diffuſus, obſcure pulſans, preſſione non evaneſcens, colore livido aut purpureo defoedatam cutim exhibens.*

Cauſa, hunc tumorem efficiens, eſt ſanguis, in celluloſam ex læſa arteria effuſus, unde ſatis ratio recenſitorum ſignorum patet. Latior tumor eſt, quia in celluloſam delapſus ſanguis hinc inde per eam facile diffunditur; color lividus, aut ruber a ſanguine effuſo, per cutim transparente fit; nonniſi obſcure pulſat, quia ſanguis coagulatus cordis, illum impellentis, motum ſuffocat; non retrocedit, dum premitur, ob eandem ſanguinis coagulati rationem. Verum recens talis tumor tamen, preſſus, retrocedere videtur; non, quia effuſus ſanguis arteriam intrat, ſed quia latius in circuitu celluloſam ſubit; unde etiam fit, ut, preſſus talis tumor, ſtrepitum edat.

Inde intelligitur, qua ratione aneuryſma tale a tumore illo, quem ecchymo-

ſin

ſin communiter dicimus, & a ſanguine venoſo, in celluloſam effuſo, producitur, diſtinguatur.

Verum etiam hic difficultas obtinet. Quandoque enim contingit, ut talis tumor ecchymoticus venoſus in illis locis contingat, in quibus magnæ arteriæ decurrunt, unde, ob ſubjectam arteriam pulſantem, obſcure pulſare videtur, quod facile imponere poſſet, tumorem hunc eſſe aneuryſma ecchymoticum.

Diligenter itaque omnia perpendenda ſunt: num lædens cauſa *externa* fuerit; num *arteriæ diſciſſio* ſignis ſui ſe oſtenderit; num, ſi cauſa interna fuerit, in loco, ubi decurrit arteria, atque, ubi tumor oritur, *dolor*, *diſtenſio*, *eroſio* præceſſerint, & denique, num cauſa interna lædens talis fuerit, quæ *continuitatem arteriæ* ſolvere poſſit.

Quod ſi vero aneuryſma tale ecchymoticum in interioribus corporis locis hæreat, difficilius cognoſcitur. *Dolor* cum *pulſatione*, cauſam, pulſum mentientem, portendens, in medio illius partis obſervatus, & *ſuccedens* dein in arteria illius Interni.

par-

partis *ponderis cujusdam ſenſus* de ejus præſentia probabiliter concludere ſinunt.

Alius ex obſ. Morg.

Sed alius adhuc aneuryſmatis mentionem facere oportet ex obſervationibus Morgagni, quod ſequenti ratione ſe habet: In epiſt. 16. num. 17. ſectionem cadaveris deſcribit, in quo invenit *arteriam aortam prope cor dilatatam*; ea aperta, vidit, *ſanguinem, exeſa arteriæ tunica interiori, ſub exteriorem penetraſſe, eamque removiſſe ita, ut magna ſanguinis quantitas in facto illo ſpatio contineretur, ruptaque ea tunica in pericardium effuſa inveniretur.* Tale quid etiam in externis arteriis contingere poteſt, formarique inde aneuryſmatis ecchymotici ſpecies, quod aneuryſma diffuſum non ſit, ut prius, ſed, ſecundum arteriæ tractum decurrens, plus, minus oblongo tumore.

Venoſi.

Sed jam etiam de ſignis aneuryſmatis antea dicti *venoſi* dicendum eſt. Aneuryſma hoc etiam *varicoſum* dictum eſt; & deſcribitur primo in Act. Med. Lond. nempe: in tom. 1. num. 26. & in tom. 2. num. 36. deſcriptum eſt a Kunter. & a Kleekorn tom. 3. num. 13. ſequenti autem modo ſe habet, &, ut mox dicetur, oritur.

Inter-

Interdum accidit, ſi vena ſecetur, ſimulque pertundatur arteria ſubjecta, non ſiat aneuryſma ecchymoticum, effuſo, de arteria vulnerata ſanguine, ſed, ut ligaturæ externæ ope arteria ſubjecta pertuſa appreſſa venæ externo vulnere coaleſcat, maneatque adpoſita vulnerata vena vulneri ſubjectæ arteriæ, pariter pertuſæ, aperta, ita, ut duorum horum vaſorum, arteriæ nempe, & venæ. ſibi reſpondentibus vulneribus inter utrumque habeatur communicatio, unde evenit, ut a corde in arteriam pulſi ſanguinis portio per cicatriſatam arteriæ, & venæ aperturam venam ſubeat, eamque præternaturaliter dilatet, & in varices temporis tractu efformet.

Intelligitur hinc facile: novam hanc eſſe aneuryſmatis ſpeciem, quæ ad nullam hactenus adlatarum referri valet.

Signa, quibus affectus iſte cognoſcatur, collegit Kleekorn l. antea cit.

I. *Manifeſtus* auditur *ſtrepitus*, quem facit ſanguis, ex læſa arteria in venam erumpens. Strepitus hic ſimilis eſt ſtrepitui ebullientis aquæ, aut illi, quem faciunt circumvolitantes apes. II. *Strepi-*

tus iſte impediri poteſt, dum in illo loco, ubi vena pertuſa fuit, & pertuſa ſimul arteria, adpreſſo fortiter digito, foramen, quo arteria in venam aperitur. clauditur. III. *Arteriæ pulſatio in loco infra communicationem ejus cum vena* per vulnus factam. Hæc pulſatio infra communicationem obſcura eſt, ſed ſupra eam manifeſta. IV. Venæ ſunt *varicoſæ*, & *pulſant*. V. Clauſo per compreſſionem arteriæ vulnere *varices minuuntur*, & *non pulſat* amplius *vena*, quæ ſymptomata *remittente compreſſione illius* loci illico vehementiora ſunt.

Atque iſtis ſignis ſat manifeſtis tale aneuryſma ſæpius cognoſcitur; neque latet ratio, quare varicoſum illud aneuryſma adpellare voluerit Kleekorn.

Data ita diagnoſi aneuryſmatis, ejus varii effectus conſiderandi ſunt.

Effectus. Effectus pro ratione *loci*, in quo hærent aneuryſmata, pro ratione *magnitudinis*, pro ratione *durationis*, & *humorum craſi*, varii ſunt.

Quo aneuryſma *propius* eſt *cordi*, eo plus functiones vitales lædit, & plus lethale eſt. *In pectore ſitum* aneuryſma, con-

conpreſſo pulmone, reſpirationem lædit, & interdum ſuffocationis periculum infert, cordis actionem turbat, ita, ut pulſus frequentius intermittat, interdum plane ferietur. Quæ omnia certius eveniunt, dum *ipſum cor* aneuryſmaticum eſt.

Advertendum autem eſt: effectus istos non ſemper *eodem gsadu*, & eadem *intenſitate* obſervari, licet cauſa præſens eadem ſemper eſſe videatur. Interdum per paroxiſmos tantum ſuffocationis, & mortis periculum incurrunt ægri. Phoenomeni hujus ratio in eo quærenda eſt, quod, etſi morbi cauſæ, dilatatio nempe arteriæ magnæ, aut cordis ipſius, ſemper adſint, aliæ tamen accedant cauſæ, quæ non ſemper adſunt; &, cum aneuryſmate præſente conjunctæ, miſtæ, effectum novum,& novum morbum producunt,ut: animi affectus, motus muſculares, ſitus corporis mutatus, error in diæta, nimia ventriculi repletio, acria aſſumpta, & ſimilia, quæ, effectu ſuo ad aneuryſma præſens accedentia, novam cauſam ponunt, & morbi exacerbationem cauſare poſſunt.

Porro, quo *majus* eſt aneuryſma, eo plus vicinas partes afficit, totumque demum corpus ad cacochymiam diſponit.

 Sta-

Stagnans namque in magno aneurysmate sanguis fere ibi quiescens, quasi degenerat, & demum totum sanguinem cacochymicum reddit.

Si *diutius affligat* malum, sacco continuo aucto, tunicæ arteriarum adtenuantur, nisi aliquibus spuriis, e sanguine coagulato natis, membranis firmior fiat, sustincatur, rumpitur, cysticum in ecchymoticum transit, vel disrupta cute, effuso sanguine, mortem infert.

Idem effectus sequitur, dum sanguis, inter spurias illas membranas, quas jam descripsi, stagnando, acrimoniam contrahit, & saccum aneurysmaticum erodit.

Non parum etiam ad sacci aneurysmatici erosionem, & rupturam conferre videntur fragmenta òssea, quæ interdum hinc inde in sacco aneurysmatico funesto eventu reperiuntur. Jam antea insinuatum est, saccos aneurysmaticos magnam interdum crassitiem adipisci, imo interdum tantam densitatem acquirere, ut cartilagineam, & pene osseam firmitatem habeant, cujus ope contra omnem rupturam provida consuluit natura. Sed etiam visum est, saccum aneurysmaticum osseas squam-

ſquammas hinc inde per ſuam ſubſtantiam geſſiſſe, quæ politam aliquando admodum, aliquando aſperam habebant ſuperficiem.

De natura harum ſquammarum non conveniunt omnes: ex materia tophacea concretas volunt alii; ſæpiſſime oſſeas eſſe probat Morgagni epiſt. 27. num. 23. easque materia, quæ alia oſſa componit, illuc morboſe depoſita, collecta generari autumat; & plura iſtius ſacci aneuryſmatici minuta corpora oſſeam naturam ſæpiſſime manifeſte præſeferunt. Ita, factum eſſe, ſæpiſſime viſum eſt, ut tale os natum oſſis ſterni portionem, quæ in ipſo ſterno deerat, ita æmularetur, ut pro ipſa illa deficiente oſſis ſterni portione inponeret; quaſi, neſcio, qua ratione, in ſaccum aneuryſmaticum tranſiiſſet. Caſu ſimili os in ſubſtantia aneuryſmatis natum viſum eſt, dum oſſis ſterni portio ab adjacente aneuryſmate, quod aliis etiam ſubſtantiis oſſeis accidiſſe viſum eſt, conſumptum fuit. Jam dictum eſt, quomodo oſſeæ ſquammæ, quæ in ſacco aneuryſmatico formantur, ad ejus eroſionem, & diſtractionem, demumque rupturam conferant, ut autem hæc eo melius ad-

huc intelligantur, oportet ſolum ad pauca quædam animum adhuc advertere.

1mo. Squammæ iſtæ inter arteriæ tunicas reperiri ſolent. 2do. Adeo aſperam, imo & aculeatam aliquando habent ſuperficiem, ut, quod Brunner. in aorta ſui ſoceri eveniſſe, ſcribit in Act. Acad. Nat. Cur. in App. ad ann. 3. Dec. 3. ut, inquam, oſſea aſpredine digitos inmiſſos offenderit, & prominentibus aculeis pupugerit.

Hinc jam non eſt difficile intellectu, quomodo oſſicula ejusmodi ſacci aneuryſmatici diſtractioni occaſionem dare poſſint. Non poteſt videlicet arteria ſe contrahere, quin aſpredines, & quaſi aculeos in adjacentem arteriæ tunicam urgeat; neque poteſt ſanguis a corde projectus arteriam dilatare, quin eandem tunicam ad eosdem aculeos adprimat, unde profecto tunicæ illius diſtractio provenire debet, & rupturæ periculum, quale in ſene, & muliere ex hac cauſa aneuryſma vidit Morg. in epiſt. 26. num. 15. & 17.

Etiam *nimia mole auctum* aneuryſma, ſive cyſticum, ſive ecchymoticum, vicinas partes comprimit, unde variæ functio-

ctionum læsiones eveniunt. Ab aneurysmate aortæ œsophagum comprimente, deglutitionem inpeditam vidit Morg. & a conpressis pulmonibus ab aneurysmate, interne in thorace locato, respirationem inpeditam, & tussim inde ortam, interdum videre licuit in nonnullis aliis.

Conpressio hæc atroces dolores causat, & humorum motum in illis partibus, quæ premuntur, penitus suffocat, unde gangræna partis, sphacelus, & mors. Atque hæc eo citius, & eo majori atrocitate eveniunt, ubi per aneurysma nervi majores irritantur, premuntur, destruuntur.

Unde recte Morg. in epist. 50. ad art. 12. *Aneurysmata, vel etiam externa, ubi nervis, aut aliis partibus, sensibilibus magis, proxima sunt, tametsi sanguinis perfusio non accedat illico, post acerbissimos tamen cruciatus demum interficere possunt.*

Præterea mira certe sunt, quæ de effectibus aneurysmatum in dura ossa apud observatores leguntur. Ruysch. in ingenti illo in pectore sito aneurysmate, in casu antea memorato *omnes costas, & os sterni in nihilum quasi redacta invenit.*

Jam ſæpius cit. Cel. Kunter. in Act. Med. Lond. hiſtoriam aneuryſmatis deſcribit, *quo non tantum ſternum, ſed etiam vertebræ totalitèr conſumptæ fuerunt.* *Num vero conſumptio hæc caries ſit*, dubitat Kunt. *quia corruptionem a caric diverſam vidit.* Credit potius ille, *oſſa a præterlabente ſanguine ſolvi, eluique, non aliter, ac*: gntta cavat lapidem, non vi, ſed ſæpe cadendo. Donec eum conſumat.

Ex obſervationibus, a chirurgis, fide digniſſimis, commemoratis, *vim, oſſa ſolvendi, ſanguini tribuere videtus*, quod quidem problematice tantum propoſuit.

Aperuit chirurgorum illorum aliquis tuberculum in temporibus ſitum, *quod, præter ſanguinem, nihil coutinebat, nec geniti oſſis veſtigium habuit.*

Conſentit cum hac obſervatione illa ab Ill. & Magnif. Archiatro L. Bar. de Störck cad. antea cit. 19. facta obſervatio: ubi *ſub tumore ſanguis concretus cum atheromatoſa, aut carnoſa materia continebatur, & cranium, oſſe ita emollito, morboſum fuit.*

Sed

Sed longe diverſa ab hac eſt illa oſſibus ab aneuryſmate inducta mutatio, qua non in membranas emolliuntur, ſed, contrita quaſi, deſtruuntur.

Quærit Morg. *cur dura potius oſſa, quam molliores partes deſtruant aneuryſmata?* & reddit rationem: *quod illa magis, quam hæ, reſiſtant, & ideo vim aneusyſmatis magis experiantur.*

Prognoſin in aneuryſmatibus, quod adtinet, id in genere ſciendum eſt: *Omne aneuryſma, qualecunque ſit, difficile curari.* Prognoſis.

Cæterum ad prognoſin ſpeciatim formandam, *loci*, in quo aneuryſma hæret, *magnitudinis*, & *ſpeciei* ratio habenda eſt.

Aneuryſmata, quæ *in internis corporis locis*, *in magnis arteriis*, & *corde* obveniunt, curationem omnino nullam admittunt. Ratione loci.

Non multo felicius curantur illa, quæ in illis locis contingunt, quæ *ob arterias ſolitarias*, vel *alias circumſtantias* operationem prohibent.

 Quo

Magnitudinis.

Quo *majora* ſunt aneuryſmata, eo plus timendum eſt, ne, diſtracta, diſtenta, vel rupta membrana arteriæ, ſanguis cum vita effluat; ne, quæ in internis locis hærent, vitam ſuffocent, aut, partes vicinas conprimendo, gangrænam, ſphacelum, & mortem parti, quam tenent, inducant.

Accedit, quod *majorum* aneuryſmatum curationem ſuſcipere non audeant chirurgi.

Ruyſch. de Amſtelodamenſibus chirurgis memorat: *Neminem ex illis per viginti, & ultra, annos in vaſta adeo civitate operationem hanc in ſe ſuſcepiſſe.*

Denique aneuryſmata *magna*, & *diu permanentia* cacochymiam univerſalem inducunt, ut mox antea dictum eſt.

Parva vero aneuryſmata quandoque felicius curantur, vel, ſi non curantur, per plures annos innocue feruntur.

Sic refert Sennert. Prax. Med. l. 5. parte 3. exemplum mulieris, *quæ ultra triginta annos aneuryſma magnitudine juglandis ſine damno tulit.*

Ratio-

Ratione *speciei* aneurysmata *cordis* periculosissima sunt, nunquam curabilia. Speciei

Non faciliorem habent prognosin aneurysmata *cylindroidea* dicta, quia in interioribus corporis locis fere tantum obveniunt, ubi manui accessus non datur.

Cæterum aneurysmata *ecchymotica*, seu *spuria* dicta cysticis periculosiora sunt, vel nimio sanguinis profluvio, vel sanguinis corruptione brevi ut plurimum funesta. *Cystica* diutius tolerari possunt, præcipue, si congrua fascia utantur miseri.

Celerius finiuntur *ecchymotica*, in quibus, si gangrenæ metus est, protinus auxilium in manu chirurgi adest.

Denique ex observationibus Moenichen, sed rarissimo plane casu, accidit, ut *ruptum* aueurysma cysticum sponte, sanguinis fluxu desinente, evanescat.

Curationem jam adgredimur. Curatio.

Curatio aneurysmatis alia *palliativa*, alia *curatoria* est. Duplex.

Pallia-

Palliativa.

Palliativa illa dicitur, quæ ſymptomata lenit, & effectus prohibet, vel ſaltem retundit, qui, aucto malo, evenire conſueverunt.

Ratio hæc curandi in aneuryſmate *cordis*, & arteriarum *majorum* maxime in illis locis, ubi manui *acceſſus non datur*; vel, alia ex ratione, *operatio prohibetur*, adhiberi debet; curatio namque curatoria in his locum *vix* habet.

Quæ enim Lanciſ. curatorum *internorum* aneuryſmatum exempla recenſet, ea incipientia tantum fuiſſe videntur.

Quapropter, ſolummodo curam *palliativam* in internis aneuryſmatibus adhiberi poſſe, certo conſtat.

Quandoque tamen etiam in aneuryſmatibus minoribus, *in locis externis* ſitis, ad augmentum eorum impediendum uſu venit curatio palliativa, quod quidem tantum de aneuryſmatibus *cyſticis* verum eſt; *ſpuria* namque, ſeu *ecchymotica* ſolum protinus auxilium in operatione chirurgica habent.

Con-

Consistit cura palliativa in duobus capitibus: *primo*, ut omni ratione *causæ internæ*, quibus aneurysma augeri potest, vitentur, & inpediantur. Duplex est, Prima.

Secundo, ut per artem externe adhibitam, *tumoris augmentum* prohibeatur, & *ruptura* præcaveatur. Secunda.

Itaque aneurysmatibus *cordis*, aut *internarum*, aut similium arteriarum, quæ curam curatoriam *non admittunt*, adfectis, sedulo omnes illæ causæ vitandæ sunt, quibus *sanguinis motus* augeatur, & quas in sanis arteriarum aneurysmata *producere* dictum est. Cantus, risus, nixus, magnus corporis & animi motus, potus spirituosi, & veneris exercitium, tussis, vomitus, sternutatio vehemens omni ratione evitari debent. Hæ enim causæ, prout per se producendo aneurysmati sufficiunt, ita, factum augere, imo disrumpere, & effuso inde sanguine, mortem inferre possunt. Indicationes in prima specie. Prima.

Ob hanc rationem 2do alvus semper *libera* tenenda est, ne nixu illo, quo dura alvus excernitur, spiritus cohibitus aneurysmati violentiam inferat. Secunda.

3tio.

Tertia. 3*tio*. Quia *acrimonia humorum* pariter aneurysmatis ſufficiens cauſa eſſe videtur, quatenus arteriarum tunicas rodendo eas debilitat, ideo cavendæ ſunt omnes illæ cauſæ, quibus acrimonia in ſanguine naſci poteſt. Cibi acres, ſalſi, aromatici ideo vitandi ſunt, &, ſi quæ in corpore dominetur acrimonia, ea blandis, & ſine ſtimulo agentibus remediis corrigenda eſt.

Quarta. 4to. Ad *pacatum ſanguinis circulum* conſervandum anodyna ſæpius danda ſunt, quibus non tantum menti tranquillitas concilietur, ſed etiam præcaveantur ſpasmi, qui in tali caſu ab inordinato ſpirituum motu produci poſſunt.

Quinta. 5to. cum ſanguinis *nimia quantitas* tantum ad producendum aneurysma confeſerat, oon minus ad jam facti augmentum, vel rupturam contribuere poſſit, ideo frequentioribus V. Sect. pro re nata ſanguinis quantitatem minuimus.

Sexta. 6to. Si tumor aneurismaticus palliative curandus, tali in loco ſit, qui non quidem *operationi*, *ſed manui* acceſſum dat, tum faſcia, prudenter adplicata, aut adhibita apta machina leniter comprimi debet; qua preſſione augmentum non tantum

tum impeditur, ſed & is *ab omni vi externa* præmuniri poteſt.

Circa hanc autem aneurysma curandi rationem id præprimis notandum eſt: eam tantum locum habere poſſe in aneurysmate *externo ;* quando namque internum aneurysma in aliquo corporis loco extrorſum tumet, quales caſus dari, jam monitum eſt, conpreſſio extrorſum protuberantis ſacci non poteſt non eſſe periculoſa, & nociva, quatenus ſanguinis inpetu, extrorſum directo, repreſſo, ſaccus aneurysmaticus magnitudine augetur, vel plane disrumpitur. Unde ſubita mors, aut ſaltem omnium ſymptomatum augmentum evenit, aut mors acceleratur. Palliativæ curæ 2da pars.

Verum, non tantum internum aneurysma, extrorſum tumens, conpreſſum, periculoſum eſt, ſed etiam *externum*, dum illud ita locatum eſt ab extus, ut, introrſum repulſum, ad cavum aliquod recedere poſſit. Atque hæc ſunt, quæ curam palliativam concernunt.

Curatio vero *curatoria* triplici ratione perficitur. *Conpreſſione*, *conſtrictione*, vel *operatione* chirurgica. Curatoria.

Cu-

Compressione.

Curatio, quæ *conpressione* perficitur; in aneurysmatibus tantum *cysticis* locum habet, raro in *ecchymoticis*, seu spuriis, & id solum tunc, quando illa a causa *externa*, & vel maxime post *venæ sectionem* contingunt, qui ille casus est, in quo locus apertæ arteriæ scitur, & auxilium ferri potest prius, quam magna sanguinis effusio contingat; ubi enim magna jam sanguinis extravasatio facta est, arteria rupta, vel disscissa conprimi quidem potest, sed putredo aperturæ prementis machinæ necessitatem facit.

In *cysticis* aneurysmatibus conpressione curationem perfectam quandoque viderunt chirurgi, dum illa *recentia*, *parva*, in tali loco posita fuerunt, ubi arteria, propter subjacens os, *compressionem effugere* non potuit.

Inventæ sunt in hunc casum machinæ, quæ tumorem sanguine elapso crescentem illico continerent, & quandoque curarent.

Quibus machinæ tales ad manus non sunt, illi inposita charta per strata, aut spleniis circumducta fascia conpressionem perficiunt.

In-

Interdum laminam plumbeam, vel auream inponunt, ſuperpoſitis prius ſpleniis, ut hac ratione conpreſſio æquabilis, & efficacior fieri poſſit.

Solent etiam aliqui ad conpreſſionem hanc perficiendam emplaſtra adſtringentia adhibere, quale eſt empl. ad hern. aut cataplasma adſtringens inponere, quibus dein ſplenia ſic dicta ſuperimponunt, & faſcia firmant.

At vero, ubi aneurysma cyſticum adeo *magnum* eſt, ut compreſſioni *non obediat*, aut aneurysma eſt *ecchymoticum magnum*, & ubi effuſus *ſanguis* jam *coagulatus* eſt, tum ſola curationis ſpes in aneurysmatis *operatione* eſt.

Operatio autem hodie *duplici ratione* fit; vel *ligata* arteria aneurysmatica, vel vero *ſine ligatura* perficitur. Utraque harum ſequenti ratione inſtituitur. Operatio. Duplex.

Atque primo operatio, quæ *ligata arteria fit*, ſequenti ratione peragitur. Si aneurysma *ecchymoticum* eſt, adplicata primo machina tornatili, quam *Tourniquet* vocant, arteria inter cor, & aneurysma conprimitur, quo ſanguinis adfluxus inpe- Cum ligatura.

diatur; tumor tum aneurysmaticus ſecundum longitudinem aperitur, eximitur inde concretus hærens ſanguis, tum eluitur; quo facto foramen, quo arteria aperitur, remiſſa aliquantulum machina hac tornatili, ut ſanguis effluere poſſit, inquiritur, inventum foramen arteriæ, ſeparatis nervis, quibus utplurimum ſociæ decurrunt arteriæ, filo, acus ope diligenter ſubducto, ſupra vulnus, aut, ut alii, magis cauti, amant, ſupra, & infra ligant. Intermedio inter duas ligaturas loco vulnerata arteria diſſcinditur. Integram relinquere placuit Heiſtero, quo facto linteis ſiccis vulnus impletur, & ex arte curatur, curando ſimul, ut primis ſaltem curationis diebus arteria in decurſu per brachium machinæ tornatilis ope conpreſſa teneatur, quo inpetus ſanguinis in locum ligaturæ parumper infringatur.

Intelligitur ſane facile, hoc modo in curatione procedendo, arteriam ulterioribus uſibus inutilem reddi; idcirco, operatione peracta, pulſus, qui, ſanguine per illam fluente, fit, ubi operatio in arteria brachiali, ſolitaria, facta fuit, in carpo manus deficit, frigent, per horas, etiam per dies, partes, redeunte demum ſucceſſive cum pulſu calore, quando laterales

les arteriæ, ligato ramo, per quem omnes vicinæ arteriæ inter se communicare solent, ita adfluente successive sanguine dilatatæ sunt, ut eam quantitatem sanguinis transmittant, quæ ad vivificandas, infra ligaturam, vel conpressam arteriam positas partes requiritur.

Dein partes subjectas fomentis aromaticis fovemus, ut sanguinem ad majorem adfluxum invitemus, & simul illas non tantum a putredine præservemus, sed etiam eam in illis flexilitatem conservemus, qua, serius. citius, influenti sanguini recipiendo apta maneant.

Hæc quidem solum fiunt, dum arteria ligata *major*, *solitaria* est, qualis utplurimum brachialis est. Accidit tamen quandoque, ut illa in decursu per brachium vario modo in varios ramos abeat.

Tali præsente arteriæ statu, ligata una arteria, non est, cur multum de vita subjectæ partis timeamus; facile calor, & pulsus redit, si quo casu vacarent.

Ast, ubi arteria brachialis solitaria est, & communicans ramus, qualem Cowper, depingit, notabilem amplitudi-

nem non habet, pars infra ligaturam, pulſu omni in carpo ſilente, friget, donec per eas, quæ adſunt, anaſtomoſes debita ſanguinis copia adfluat, quæ dilatandis infra poſitis arteriis poſſit ſufficere.

Ligato trunco, ramos, adfluente aſſiduo ſanguine copioſo, ampliores reddi debere, evidens eſt, & per eas plus, ſolito, ſanguinis ad partes ſubjectas adferri, intelligitur.

Attamen quandoque accidit, ut anaſtomoſes illæ adeo parvæ ſint, ut nullo modo vivificandis infra ligaturam partibus ſufficiat illuc defluens ſanguis, quo in caſu mors illius partis ſubſequitur.

Sine ligatura arteriæ, cum conſtrictione.

Periculum hoc ut evitetur, jam veteres excogitarunt methodum, qua *ſine facta ligatura* arteriæ vulnus ita claudi poſſit, ut ulterior ſanguinis profuſio prohibeatur, & curatio perficiatur.

Alii in hunc finem, arteria, prius conpreſſa, chartam maſticatam, in plumaceolæ formam redactam, aut parva ſplenia, liquore aliquo adſtringente imbuta, arteriæ foramini impoſuerunt, &, ſuperpoſitis ſpleniis pluribus, eouſque, ut in-

ple-

pleretur vulneris altitudo, adpoſitis faſciis firmarunt.

Alii fruſtillum vitrioli, vel aluminis vulneri arteriæ inpoſuerunt, eoque ſimiliter firmato, ſanguinis effuſionem inpediverunt, & occaſionem fecerunt, ut, nato in vulnere thrombo, arteriæ vulnus conſolidetur.

Ad hoc melius efficiendum Cel. Morand, Chirurgus Pariſinus, meliorem methodum excogitavit.

Fungus eſt, ſub nomine *agarici* notus, forma pedis equini, qui, in arboribus, ut: quercu, fraxino &c. natus, vi, ſanguinem ſiſtendi ſe commendat; hujus fungi, externo cortice denudati, fruſtillum vulneri arteriæ inponitur, dein gradatim aliis fungi hujus fruſtulis, & ſpleniis locum illum inpleri jubet, donec conſtrictionem circumductæ faſciæ ſubjecta læſa arteria experiri poſſit.

Magna adeo faſciæ adſtrictio hic non requiritur, quia fungus ille magnam, & eximiam vim plaſticam, qua cum partibus, quibus inponitur, facile, & pertinaciter cohæreat, habet.

Arteria etiam hac methodo non comprimitur adeo, ſed fluit ſemper per illam ſanguis, cujus inpetum, adplicata ſuper vulnus per aliquod tempus tornatili machina, infringere oportet.

Quacunque vero mox dictarum methodo procedat operator, nunquam machinæ tornatilis aliquo tempore adplicatio intermitti debet.

Relinquitur iſte rerum adparatus, donec, conſolidato arteriæ vulnere, adpoſitus fungus decidat.

Hæc de operatione in curatione aneurysmatis *ecchymotici* inſtituenda.

Operatio cyſtici. Dum aneurysma *cyſticum* eſt, *tribus* diverſis modis fieri conſuevit operatio.

Fit 3 modis. Primo. Vel enim aperto ſacco aneurysmatico, excuſſo omni ſanguine craſſo, coagulato, arteriæ vulneri, quod antea dicto modo detegitur, fruſtillum vitrioli, vel aluminis, vel ſplenium, vel charta maſticata, liquore ſtyptico, vel cauſtico inbuta, inponitur, quo facto ſplenia aliqua inponuntur eouſque, donec circumducta par-

parti fascia subpositam arteriam comprimat, & vulnus concrescat.

Vel vero cute, intacto aneurysmatico sacco, prudenter dissecta, & ab illo dextre separata, arteriam aneurysmaticam, remotis solerter nervis, infra, & supra tumorem ligant, & in medio inter utramque ligaturam dissecindunt, & vulnus ex arte consolidant; Secundo.

Bourmanni est hæc methodus.

Arnelius, quod hic operandi modus non tantum plus temporis requirat. Sed & magnam etiam cicatricem relinquat, aliam operandi methodum proposuit. Tertio.

Jubet ille: adposita prius machina *tourniquet*, quod primum in omni operatione fieri debet, cutim incidere, & sanguinem ex tumore exprimere; quo facto, arteriam utrinque ligare, reliquamque curationem ex arte perficere.

Verum, cum non raro magna sanguinis coagulati quantitas in sacco aneurysmatico contineatur, qui in arteriam reprimi non potest, nec debet, methodus hæc generaliter usui esse non potest.

Mo-

Morandi methodus, qua propofita, fungo vulneratam arteriam curari poffe, diximus, in aneurysmate locum quandoque habet; ubi videlicet apertura, qua arteria in faccum aneurysmaticum patet, magna non eft, quod in illis aneurysmatibus, quæ faccum fpurium habent, & vulnerata arteria facta funt, quandoque invenitur.

Facta fic, quocunque modo, operatione, ad *Symptomata* ea, quæ majora vulnera fequi folent, præcavenda, fi æger plethoricus eft, vena fecanda eft, & talia danda remedia, quæ ægro dolores leniant, & inflammationem præcaveant.

Diæta blanda, & animi quies commendanda funt; quibus mediantibus ut plurimum felix operationis, fi ea non temere, & citra confilium fufcepta fit, exfpectari poteft

F I N I S.

THE-

THESES PRACTICÆ.

I.

Pessime in quavis hæmorrhagiæ specie eadem exhibentur remedia.

II.

Hinc in hæmorrhagiis a plethora, sanguinis orgasmo, opiata contraindicantur.

III.

In his vero, uti & in iis a læsione vasorum internorum per vim externam, aut a pulmonum tuberculis V. S. & antiphlogistica conveniunt.

IV.

Ligaturæ artuum in delirio, furore febrili, & hæmorrhagiis potens sunt remedium.

V.

In multis phthyseos speciebus V. S. totusque adparatus antiphlogisticus sæpe mirum in modum juvat.

VI.

In quibus decantatiſſima alias autiphthyſica non tantum non juvant, ſed & obſunt.

VII.

V. S. pro exigentia rerum repetita, in inflammatoriis optimum cardiacum, tutiſſimum anodynum.

VIII.

Egregium etiam ſubinde eſt antiſpaſticum, ob metum ſuperventuræ inflammationis.

IX.

In quibusdam apoplexiæ ſpeciebus de V. Sect. ne cogitandum quidem.

X.

Datur apoplexia emetico curanda.

XI.

In caſu adſumti veneni emeſis, mature excitata, optimum antidotum.

XII.

In colicis doloribus prima cogitatio de materiæ, morbum cauſantis, ſi ejus ſubſit ſuſpicio, eliminatione eſto.

XIII.

Enteritis quoad prognofin fallaciffima.

XIV.

Non omnis dyfenteriæ fpecies eadem medendi methodo curatur.

XV.

Hinc nullum datur fpecificum antidyfentericum.

XVI.

Sed, pro varietate caufæ, illam producentis, methodus medendi quoque variat.

XVII.

Non folum adcumulatio muci, fed etiam debilitas fibrarum in glutinofo fpontaneo indicat.

XVIII.

Indicata ergo erunt: antifcorbutica cum roborantibus martialibus.

XIX.

Spina bifida femper incurabilis.

XX.

Hydrops a fcorbuto lethalis.

XXI.

Datur hydrops, amaris, & roborantibus curandus.

XXII.

Acida mineralia in putridis præferenda vegetabilibus.

XXIII.

In colica pictonum opium omnibus aliis remediis antecellit.

XXIV.

Cicuta, in- & externe adhibita, in obstructionibus viscerum, & scyrrho egregium prorsus medimentum.

Errata.

Pag.	*lin.*	*loco*	*lege:*
25	2	amplias	amplius
26	22	Lancis.	Lancis.
27	2	incredibilie	incredibile
ib.	17	requireretur	requirerentur,
28	2	angetur	augetur
31	22	mojor	major
32	5	ado	adeo
36	6	ſanguiuis	ſanguinis
ib.	19	inquirendo	inquirenda
39	13	ſpurimum	ſpurium
44	25	retrocedet	retrocedat
50	5	commauicationem	communicationem.
ib.	22	durntionis	durationis
51	8	gsadu	gradu
55	19	perfuſio	profuſio
56	6	caric	carie
ib.	13	videtus	videtur
ib.	18	oon	non
ib.	23	fit	ſit
54	16	ilia	illa

NB. Reliquos errores minoris momenti, aut fors ob celeritatem impreſſionis prætervi-ſos B. L. ipſe corrigat legendo.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] vol. II

Aloysi Etzel
Diss.
de Morbo Hypochondriaco
Vindobonae
annum Ejusd. diss. ad Stollii
vol. II

Jo. Bapt. Reitter
Diss.
de Haemorrhoidibus
Vindobon.
anni Ejusd. diss. ad Stollii
vol. II